

KÖRÜLMETÉLÉS ÉS KERESZTSÉG

SZABADOS ÁDÁM

„a körülmetélkedés jelét is körülmetéletlenül tanúsított hite igazságának pecsétjéül kapta.” (Róma 4,11)

A kereszténység történetében gyakran heves vitákat kavart a keresztség kérdése. A keresztség belső hatékonyságát elutasító protestánsok is legalább két táborra oszlottak: a gyermekkeresztséget illetve a kizárólag hitvalló keresztséget gyakorlókra. A gyermekkeresztséget védelmező református, presbiteriánus és independens teológusok gyakran a Róma 4,11-re hivatkoztak álláspontjuk alátámasztásaként. Céлом annak megvizsgálása, hogy milyen kapcsolat áll fenn a keresztség és a körülmetélés között, és tanít-e ez nekünk valamit a gyermekkeresztség érvényességéről.

A Róma 4,9-12 versekben Pál azt igyekszik bizonyítani, hogy a hit általi megigazuláshoz nincs szükség a körülmetélésre, azt körülmetéletlen pogányok is ingyen ajándékként megkaphatják. Ennek alátámasztására Pál Ábrahám példáját hozza, aki még körülmetéletlen állapotában fogadtatott el igaznak. Mivel a körülmetélés jele is körülmetéletlenül tanúsított hite igazságának pecsétje volt, ezért a körülmetélés semmiképpen nem számíthatott bele megigazulása alapjába. A körülmetélés ajándéka a hit általi igazság ajándékának pecsétje volt.

Protestáns teológusok általában elismerik, hogy a 11. vers a körülmetélés egy definíciója, és mint ilyen fontos tanítás lehet a keresztség újszövetségi sakramentumának természetéről is. A kérdésem most az, hogy miben áll a hasonlóság, és van-e olyan pont, ahol a két sakramentum (körülmetélés és keresztség) elválnak egymástól.

A gyermekkeresztség története

Az első három évszázadban nem találunk egyértelmű utalást a gyermekkeresztség gyakorlatára, ezzel szemben rengeteg adat áll rendelkezésre arról, hogy a megkeresztelendőket hosszasan készítették a keresztség felvételére. Tertullianusz egyházatya írásaiban találkozunk először gyermekkeresztséggel, de ő is kritizálja azt. A gyermekkeresztség elterjedésében valószínűleg két ok játszott főszerepet. Az egyik az volt, hogy a III-IV. századra az evangélium terjedésénél fontosabb kérdéssé vált a hit következő generációknak való továbbadása. A másik a sakramentumok belső hatékonyságába vetett hit növekedése volt. Sokan úgy látták, hogy jobb minél előbb kiszolgáltatni ezt a kegyelmet a gyermekeknek is, nehogy enélkül (illetve az általa közvetített üdvösség nélkül) haljanak meg. Augusztinusz bánta, hogy nem keresztelték meg gyerekként, és a gyermekkeresztség terjedésének élharcosa lett. De éppen az ő példája is mutatja, hogy a gyermekkeresztség nem volt általánosan elfogadott gyakorlat még a IV. század közepén sem! A középkori egyházban azonban bevett gyakorlattá vált.

A reformáció legtöbb ága megtartotta a gyermekkeresztséget, bár az alátámasztásul szolgáló teológiai érvek eltérőek voltak. Evangélikusok és anglikánok továbbra is hangsúlyozták, hogy a keresztség magában hordoz valamiféle hatékonyságot. Református, presbiteriánus és independens teológusok viszont a szövetségi teológiából kiindulva a körülmetéléssel hozták párhuzamba. Egyedül az anabaptisták, illetve az angol independensektől kivált baptisták vetették el a gyermekkeresztség gyakorlatát és ragaszkodtak a hitvalló keresztséghez. Az evangéliumi kereszténység megosztott ma ebben a kérdésben. A népegyházakhoz tartozók általában a gyermekkeresztség pártján állnak, az evangéliumi szabadegyházak és független gyülekezetek zöme viszont a hitvalló keresztséget gyakorolja.

A mostani téma szempontjából egyedül a református álláspont az érdekes, hiszen a gyermekkeresztség gyakorlatát ők alapozzák a körülmetéléssel való párhuzamra.

A keresztség és a körülmetélés közötti párhuzam

Jogosnak látom, hogy két vonatkozásban párhuzamot húzzunk a keresztség és a körülmetélés között. Először is, *mindkettő a szövetségbe való belépés jele*. Az ószövetségben a szövetség népéhez tartozás külső jele a körülmetélés volt (vö. prozeliták). Az újszövetségben a keresztség a szövetség népéhez tartozás külső jele. „Menjete el tehát, tegyete tanítvánnyá minden népet, megkeresztelve őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében” (Mt 28,19). „Ezután így szólt hozzájuk: „Menjete el szerte az egész világba, hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek. Aki hisz, és megkeresztelkedik, üdvözülni fog, aki pedig nem hisz, elkárhozik.” (Mk 16,15-16). Ellentétben a páskával és az úrvacsorával (melyek a szövetségben való folyamatos megmaradás sakramentumai) a körülmetélés és a keresztség megismételhetetlen.

Másodszor, *mindkettő a hit igazságának pecsétje*. Ábrahám körülmetéléséről mondja Pál, hogy „a körülmetélkedés jelét is körülmetéletlenül tanúsított hite igazságának pecsétjével kapta”. A keresztségről Péter hasonlóképpen beszél: „Most pedig titeket is megment ennek képmása, a keresztség, amely nem a test szennyének lemosása, hanem könyörgés Istenhez jó lelkiismeretért a feltámadt Jézus Krisztus által” (1Pt 3,21). Egyik sem hatékony, de áldást hoz a hívőre. Nem a körülmetélés igazította meg Ábrahámot, de a körülmetélés erősítette meg abban, hogy Isten elfogadta őt. Ugyanígy, nem a keresztség vize mossa meg a hívőt, hanem a feltámadt Jézus Krisztus. De a keresztség vize hozzájárul a hívő jó lelkiismeretéhez, megpecsételi a hite által megszerzett igazságot.

A gyermekkeresztség melletti református érve

A hitvalló keresztség hívei hangsúlyozzák, hogy a keresztség a hit igazságát pecsételi meg, tehát követi a hitet. Ábrahám is a hite pecsétjeként kapta a körülmetélés jelét, így a keresztséget is csak hívőknek szabad megkapniuk. Reformátusok viszont azt vetik ellen, hogy bár igaz, hogy Ábrahámnál követte a körülmetélés a hitet, de Izsáknál már nem! És rajta kívül még minden zsidó is megkapta a körülmetélés jelét nyolcnapos korában, anélkül, hogy a sakramentum természete megváltozott volna.

Református álláspont szerint az újszövetségben a keresztség átvette a körülmetélés szerepét. Ebből következik, hogy a hívők gyermekei most is meg kell kapják a szövetség jelét. Az időbeliség a hit és a pecsét között nem fontos. A Heidelbergi káté 74. kérdése így szól: „Meg kell-e keresztelni a kisdedeket is?” A válasz a gyerekkeresztség egyik klasszikus református megfogalmazása: „Meg; mivel ugyanis ők is éppúgy beletartoznak Isten szövetségébe és egyházába, mint az idősebbek s mivel Isten a Krisztus vére által a bűnből való váltságot és a hitet munkáló Szentlelket éppúgy ígéri nekik is, mint az idősebbeknek, ennélfogva a keresztség által, mint a szövetség jegye által, a keresztyén anyaszentegyházba őket is be kell avatni és a hitetlenek gyermekeitől meg kell különböztetni, amint ez az ószövetségben a körülmetélés által történt, amelynek helyébe Krisztus az újszövetségben a keresztséget szerette.”

A keresztség és a körülmetélés közötti különbség

Ha a keresztség egy az egyben átvette a körülmetélés szerepét, akkor a reformátusok érve megáll, akkor helyes megkeresztelni hívő szülők gyerekeit is. De hitem szerint a keresztség nem vette át egy az egyben a körülmetélés szerepét. Van lényegi különbség Isten ó- és újszövetségi népe között, és a szövetség jelének kiszolgáltatásában is van változás.

1. *Változás a szövetség népének összegyűjtésében*. A leglényegibb különbség Isten ószövetségi és újszövetségi népe között az összegyűjtés módja. Az ószövetség idején fontos szerepe volt a testi származásnak. Aki zsidó volt, az megkapta a szövetség jelét, körülmetélték. Ábrahám testi szerinti leszármazottai voltak a szövetség tagjai. Ez a nép lelki vonatkozásban viszont egy vegyes összetételű társaság volt. Voltak benne újjászületett és nem újjászületett emberek, voltak csak külsőleg és voltak külsőleg is és a szívükben is körülmetélt tagjai. Pál ezt a kettősséget hangsúlyozza a Róma 9,8-ban: „Mert nem tartoznak mind Izráelhez, akik Izráeltől származnak.” Van egy „Izráel” Izráelen belül. Van egy hívő maradék a nép között. A körülmetélés jelét viszont mindenki megkapta, függetlenül lelki helyzetétől és az Istenhez való viszonyulásától.

A döntő kérdés az, hogy az újszövetség idején mi a helyzet. Igaz-e az újszövetség népére ugyanez a kettősség? Igaz-e a maradék elve? Kiből áll össze Isten újszövetségi népe? Az evangéliumokban azt látjuk, hogy Keresztelő Jánostól kezdve történt egy változás. Keresztelő János elkezdte összegyűjteni az igazi Izráelt a közeledő Messiás számára. A Jordán partjánál megkeresztelkedő sokaságból kezdett összeállni az új Izráel. Az Izráelen belüli maradék lett a Messiás népe. Keresztelő János óta az erőszakosok ragadják meg Isten országát, mondja Máté. Isten országa nem az egész zsidó népé, hanem csak a szívből megtérőké. Pál még határozottabban tanítja, hogy az újszövetségi nép különbözik az ószövetségitől, és a lényegi különbség az új közösség lelki természetében rejlik, szemben a régi testi jellegével. *„Mert meg van írva, hogy Ábrahámnak két fia volt: az egyik a rabszolgánótól, a másik a szabadtól. De a rabszolgánótól való csak test szerint született, a szabadtól való viszont az ígélet által. Ezeket átoítt értelemben kell venni, mert ezek az asszonyok két szövetséget jelentenek. Az egyik a Sinai-hegyi szövetség, amely szolgálásra szül: ez Hágár. Mert Hágár a Sinai-hegy Arábiában - megfelel a mostani Jeruzsálemnek -, amely szolgálásban van fiaival együtt. De a mennyei Jeruzsálem szabad: ez a mi anyánk. Mert meg van írva: 'Ujjongj, te meddő, aki nem szültél, vigadj és örvendj, aki nem vajúdtál, mert több a gyermeke az elhagyottnak, mint a férjes asszonynak.' Ti pedig, testvéreim, Izsák módjára az ígélet gyermekei vagytok. De amint akkor a test szerint született üldözte a Lélek szerintit, úgy van ez most is.”* (Galata 4,22-29).

Ebből levonhatjuk a következtetést. Mivel az újszövetség népe nem testi, hanem lelki alapon tevődik össze, és definíció szerint nem jellemző rá az ószövetségi nép vegyessége, a szövetség jelét sem testi származás alapján kell kiszolgáltatni. Ha a szövetség tagjai a Lélek munkája által lesznek részesei az új szövetségnek, akkor az új szövetség jelét is csak a Lélek által újjászületettek kaphatják meg. Ha az újszövetség népe nem a testi Izráelnek, hanem a szívében körülmetélt hívő maradéknak a folytatása, akkor a keresztséget csak a szívében körülmetélt hívők kaphatják meg.

2. *A keresztség nem veszi át egy az egyben a körülmetélés szerepét.* A legtöbb zsidó esetben a körülmetélés megelőlegezte és reménységként jelezte a szív körülmetélését. A kérdés az, hogy a keresztség ugyanígy megelőlegezi-e azt? Vagyis mondhatjuk-e, hogy a gyermekeket az újszövetség idején is meg kell keresztelni, abban a reményben, hogy a szívük körülmetélése és újjászületése is egy nap be fog következni. Az előzőekben láttuk már, hogy a két nép összetételében levő alapvető különbség megcáfolja ezt az érvelést. De most vizsgáljuk meg önmagában is ezt a kérdést. Ha a körülmetélés szerepét egy az egyben átveszi a keresztség, akkor lehet létjogosultsága ennek az érvelésnek. Nézzük meg tehát, hogy tartható-e ez az állítás.

Az egyetlen hely, ahol a körülmetélés és a keresztség kapcsolatáról olvasunk, a Kolossé 2,11-13. Református értelmezésben a szakasz azt tanítja, hogy a körülmetélés jelét a keresztség vette át. De nézzük meg, hogy Pál pontosan milyen kapcsolatról beszél: *„Benne vagytok körülmetélve is, de nem kézzel végzett körülmetéléssel, hanem a Krisztus szerinti körülmetéléssel, a bűn testének levetése által. A keresztségben vele együtt eltemettek benneteket, és vele együtt fel is támadatok az Isten erejébe vetett hit által, aki feltámasztotta őt a halottak közül. És titeket is, akik halottak voltatok vétkeitekben és bűnös valótok körülmetéletlenségében, övele együtt életre keltett megbocsátva nekünk minden vétkünket.”*

Az első dolog, ami kiderül ebből a szakaszból az, hogy a keresztség valóban kapcsolatban áll valamiféle körülmetéléssel. De ez a körülmetélés nem a kézzel végzett körülmetélés! Pál ezt háromszorosan is nyomatékosítja: 1. nem kézzel végzett körülmetéléssel, 2. hanem a Krisztus szerinti körülmetéléssel, 3. a bűn testének levetése által. A körülmetélés tehát, amellyel Pál párhuzamba állítja a keresztséget nem a zsidó körülmetélés (az ószövetség jele), hanem a Krisztus által végzett lelki körülmetélés, a bűnös szív körülmetélése. A keresztség tehát a szív körülmetélésével van kapcsolatban, vagyis a lelki születés pecsétje, melyet a hívő „maradék” és a hozzájuk kapcsolódó pogányok kapnak meg.

A második dolog ebben a szakaszban az, hogy Pál szerint a keresztséghez kapcsolódik az Isten erejébe vetett hit is! Ez végképp kizárja, hogy csecsemőkről legyen szó. A keresztség az Istenhez megtérő és Krisztussal hittel azonosuló emberek számára megerősítés, nem olyanoknak, akik erre még képtelenek. Ebből következik, hogy csak a (szívében körülmetélt) hívők kaphatják meg a keresztség jelét. A keresztség és körülmetélés kapcsolatáról szóló egyetlen igehely tehát éppen azoknak az érveit gyengíti, akik a két sakramentumot szeretnék egységben látni, és

azoknak az érveit erősíti, akik a két sakramentum közötti üdvtörténeti különbséget hangsúlyozzák.

* * *

A keresztség és a körülmetélés között van tehát kapcsolat. Mindkettő jele egy szövetségnek, mindkettő megpecsételi a hit általi igazságot. De a keresztség nem vette át egy az egyben a körülmetélés szerepét. Isten máshogy gyűjti egybe újszövetségi népét mint a régi szövetséghez tartozókat. Az újszövetségi népbe csak lelki úton születhetünk bele, ehhez csak valódi hívők tartozhatnak. A körülmetélés és keresztség kapcsolata Pál szerint közvetett. Nem a körülmetélés és a keresztség között van kapcsolat, hanem a körülmetélés által jelzett *szív* körülmetélése és a keresztség között. Ebből következik, hogy elutasíthatjuk mindazoknak a megkeresztelését, akiknek a szíve nincs körülmetélve, és az a helyes, ha csak a Lélek által újjászületett és hitükről vallást tevőknek szolgáltatjuk ki a szövetség jelét és pecsétjét, a keresztséget.

A 2001. december 21-én a veszprémi Evangéliumi Keresztény Gyülekezetben elhangzott tanítás alapján.